Τι δεν γράφουν τα τέσσερα Ευαγγέλια (Ιωάννης Δ. Καραβιδόπουλος, Ομότιμος Καθηγητής Ερμηνείας της Καινής Διαθήκης στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης)

Categories : ΘΕΟΛΟΓΙΑ

Date : 27 Ιουνίου, 2007

1. Όσο κι αν φαίνεται παράδοξο, τα γνωστά μας τέσσερα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης δεν αφηγούνται την Ανάσταση του Χριστού, ενώ δίνουν πολλές λεπτομέρειες στις διηγήσεις τους για τα Πάθη (σύλληψη, δίκη στο Μ. Συνέδριο, στον Πιλάτο, σταύρωση, ταφή), καθώς και για την προηγούμενη δραστηριότητά του. Και στη μια και στην άλλη περίπτωση το ενδιαφέρον των συγγραφέων τους δεν είναι αυστηρά ιστορικό αλλά ερμηνευτικό: Επικεντρώνεται δηλαδή στην ερμηνεία των γεγονότων και τη σημασία τους για τον αναγνώστη. Σ' αυτό το πλαίσιο προσάγονται από τους ευαγγελιστές χωρία της Παλαιάς Διαθήκης για να τονιστεί πως ό,τι συμβαίνει στην τρίτη δεκαετία του Α' αιώνα μ.Χ. σχετικά με τη σταύρωση του Ιησού δεν αποτελεί επιτυχία των Ιουδαϊκών και Ρωμαϊκών αρχών αλλά θέλημα του Θεού που εξαγγέλθηκε προ πολλών αιώνων.

Πολλές λεπτομέρειες της αφήγησης έχουν καθαρά διδακτικό χαρακτήρα: Με την άρνηση π.χ. του Πέτρου και εν συνεχεία με τα δάκρυα της μετάνοιας θέλουν να δείξουν ότι υπάρχει πάντοτε για τον χριστιανό η δυνατότητα μετάνοιας και αλλαγής, τίποτε δεν είναι τελεσίδικο και ιδιαίτερα κάποια αποτυχημένη προσωπική επιλογή. Η προδοσία που έγινε μέσα από τον κύκλο των μαθητών (ας σημειωθεί ότι η πληροφορία ότι ο Ιούδας ήταν «ένας από τους δώδεκα» δίνεται επανειλημμένα) δεν έχει στόχο την ιστορική ενημέρωση του αναγνώστη αλλά είναι μια φωνή για επαγρύπνηση, δεδομένου ότι η προδοσία του Χριστού ή των ιδανικών της πίστης δεν οφείλεται κατ' ανάγκην, όπως συνήθως πολύ εύκολα λέγεται σήμερα, στους «εχθρούς της Εκκλησίας», αλλά μπορεί να προέρχεται μέσα από τους κόλπους της Εκκλησίας! Ωστόσο ο διδακτικός και κατηχητικός, εν πολλοίς και απολογητικός, χαρακτήρας των ευαγγελίων στηρίζεται σταθερά στο έδαφος της ιστορίας.

Ας έλθουμε όμως στην αρχική διαπίστωσή μας περί μη περιγραφής της Ανάστασης. Γιατί αλήθεια δεν την αφηγούνται οι ευαγγελιστές; Μήπως γιατί δεν ανήκει στη νομοτέλεια αυτού του κόσμου; Μήπως γιατί δεν μπορεί να περιγράψει κανείς ένα γεγονός που ξεπερνά τα όρια των ιστορικά ελέγξιμων γεγονότων, αλλά ανάγεται στη σφαίρα της πίστης; Την έλλειψη αυτή την αισθάνθηκαν τον Β' και Γ' αιώνα μ.Χ. ορισμένοι συγγραφείς απόκρυφων κειμένων και έδωσαν κάποιες περιγραφές,

νομίζοντας ότι έτσι συμπληρώνουν τα «κενά», στην πραγματικότητα όμως πέτυχαν να δώσουν μυθικές διαστάσεις σε πρόσωπα και γεγονότα. Ενα απόσπασμα από το απόκρυφο Ευαγγέλιο του Πέτρου (του Β' αιώνα) είναι χαρακτηριστικό:

«*Καθώς ξημέρωνε το Σάββατο, νωρίς το πρωί ήρθε πλήθος κόσμου από την Ιερουσαλήμ και τη γύρω περιοχή, για να δουν τον σφραγισμένο τάφο. Τη νύχτα όμως κατά την οποία ξημέρωνε η Κυριακή, καθώς οι στρατιώτες φρουρούσαν δύο-δύο σε κάθε βάρδια, ακούστηκε μια δυνατή φωνή στον ουρανό. Είδαν τους ουρανούς ν' ανοίγουν και δύο άνδρες να κατεβαίνουν από κει μέσα σε λαμπερό φως και να πλησιάζουν τον τάφο. Εκείνη η πέτρα που είχε τοποθετηθεί μπροστά στην είσοδο κύλησε από μόνη της και ήρθε στο πλάι, ο τάφος άνοιξε και οι δύο νεανίσκοι μπήκαν μέσα. Οταν λοιπόν οι στρατιώτες τα είδαν αυτά, ξύπνησαν τον εκατόνταρχο και τους πρεσβυτέρους - γιατί κι αυτοί επίσης φύλαγαν τον τάφο. Και ενώ αφηγούνταν αυτά που είδαν, βλέπουν πάλι να βγαίνουν από τον τάφο τρεις άνδρες, οι δύο από αυτούς υποβάσταζαν τον ένα και τους ακολουθούσε ένας σταυρός. Των μεν δύο το κεφάλι έφτανε ως τον ουρανό, ενώ του άλλου που τον οδηγούσαν το κεφάλι ξεπερνούσε τους ουρανούς. Ακουσαν μια φωνή από τον ουρανό να λέει: "Κήρυξες στους κοιμωμένους;". Και από το σταυρό ακούστηκε η απάντηση: "Ναι"*».

Οι ευαγγελιστές της Καινής Διαθήκης, χωρίς εξάρσεις και υπερβολές, παραδίνουν την ιστορική εμπειρία ορισμένων ανθρώπων που συνάντησαν τον Αναστημένο Χριστό ή επισκέφθηκαν τον άδειο τάφο. Η βεβαιότητα της μαρτυρίας τους ήταν τόσο έντονη που τους οδήγησε κατόπιν στο μαρτύριο. Αλλιώς δεν εξηγείται πώς οι πρώτοι κήρυκες της νέας πίστης έγιναν οι πρώτοι μάρτυρές της.

Η μαρτυρία αυτή της ανθρωπολογικής σημασίας της Ανάστασης του Χριστού συνεχίζεται και στη Βυζαντινή τέχνη, στην οποία δεν απεικονίζεται η ανάσταση καθ' εαυτήν (εκτός από κάποιες δυτικές αναγεννησιακές εικόνες που εισχώρησαν στην Ανατολή χωρίς να επικρατήσουν) αλλά ο Χριστός που σπάζει τις κλειδαριές του Αδη και νικώντας τον θάνατο δίνει το χέρι του και ανασταίνει τον Αδάμ και την Εύα, εκπροσώπους του ανθρώπινου γένους.

2. Τα γνήσια Ευαγγέλια δίνουν τις περιγραφές αυτοπτών μαρτύρων με δωρική λιτότητα και χωρίς συναισθηματικές φορτίσεις. Η επίσκεψη των μυροφόρων γυναικών ή ορισμένων μαθητών στον άδειο τάφο του Χριστού δεν συνοδεύεται από συγκινησιακές εκρήξεις αλλ' εμπεριέχει μήνυμα ελπίδας και ζωής. Η πληροφορία ότι ο τάφος του Χριστού, που κατά τις μαρτυρίες των Ευαγγελίων βρισκόταν κοντά στον Γολγοθά (βλ. Ιωαν. 19,41-42), δεν αμφισβητήθηκε από κανένα ιστορικό ή αρχαιολόγο, χριστιανό ή Ιουδαίο. Τα περί ευρεθέντος (πριν από 26 χρόνια) δήθεν τάφου του Ιησού από τον σκηνοθέτη Τζέιμς Κάμερον στη συνοικία Ταλμπιγιότ στο νότιο τμήμα της νέας Ιερουσαλήμ δεν έχουν καμία σχέση με τον πραγματικό τάφο, ούτε τοπική ούτε ιστορική ούτε αρχαιολογική. Σε άλλους σκοπούς αποβλέπουν, και

μάλιστα παραμονές του Πάσχα...

3. Τα απόκρυφα Ευαγγέλια του Β' και Γ' μ.Χ. αιώνα θέλουν να εντυπωσιάσουν με τις υπερβολές της περιγραφής τους, με τις πληροφορίες τους για τα ανώνυμα δευτερεύοντα πρόσωπα των κανονικών ευαγγελίων (π.χ. οι δύο ληστές που σταυρώθηκαν μαζί με τον Ιησού ονομάζονται στα απόκρυφα Γίστας και Δισμάς, ο εκατόνταρχος της σταύρωσης Λογγίνος, ο υπεύθυνος της φρουράς του τάφου Πετρώνιος κτλ.), με τον ασαφή συμφυρμό αλήθειας και μύθου με μεγάλα ποσοστά υπεροχής του δεύτερου κ.ά. Αντίθετα, τα Ευαγγέλια της Καινής Διαθήκης δίνουν ερμηνεία των γεγονότων, μια ερμηνεία που εμπεριέχει μήνυμα ελπίδας και πρόταση ζωής, και μάλιστα ζωής όχι μόνο μελλοντικής αλλά κυρίως παροντικής.
Η κατ' ανάγκην σύντομη σύγκριση που κάναμε ανάμεσα σ' αυτά που δεν γράφουν τα τέσσερα Ευαγγέλια και σ' αυτά που γράφουν τα πολλά μεταγενέστερα απόκρυφα ανατρέπει την αφελή άποψη ότι τα απόκρυφα περιέχουν συγκλονιστικά στοιχεία που δήθεν κλονίζουν την πίστη της Εκκλησίας. Σήμερα τα κείμενα αυτά εκδίδονται, μεταφράζονται και μελετούνται διεθνώς αλλά και στον τόπο μας. Η μελέτη δείχνει εκτός των άλλων και τη διαφορά επιπέδου ανάμεσα στο ευαγγελικό αισιόδοξο μήνυμα ελπίδας και στον απόκρυφο μυθικό εντυπωσιασμό.

(Πηγή: "Το ΒΗΜΑ", 08/04/2007)